

Et sterkt og samordnet beredskapssystem – på tvers av nivåer og aktører

Gina Lund, Statsforvalteren i Agder

Sikkerhetsforum Sør, Evje og Hornnes 28. mai 2025

Kjære ordfører, ambassadører, ærede gjester og arrangører – kjære alle sammen,

Det er fint å være her i hjertet av Agder – i Evje og Hornnes. Et sted som til daglig er et knutepunkt for samarbeid over kommunegrenser, og som i dag er sentrum for en konferanse om et av de viktigste områdene vi kan stå sammen om: beredskap!

Først vil jeg berømme dere for å ha rigget et så solid og relevant møtepunkt – med både nasjonal og internasjonal tilstedeværelse. Dere er en forsvarskommune som kjenner sin fortid – og viser veg videre fremover! Dere har høy bevissthet om den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa og betydningen for kommunene der alle hendelser skjer. Det er til eksempel for oss alle.

For vi lever i en tid preget av økt geopolitisk uro, klimaendringer og mer komplekse kriser som veves tettere sammen. Skillet mellom det lokale, regionale, nasjonale og globale viskes ut. Truslene vi står overfor kommer i mange former – og utfordrer oss også fra innsiden: gjennom usikkerhet, svekket tillit og mer desinformasjon med mål om å rokke ved vårt sterke fellesskap og samhold. Det gjør at evnen til å samarbeide blir enda viktigere.

Mange peker på Nord-Norge når det snakkes om sikkerhet og beredskap. Det er naturlig. Men Agder er ingen sikkerhetspolitisk bakgård – tvert imot – og rollen regionen spiller må anerkjennes tydeligere med hensyn til å håndtere hendelser i hele krisespekteret.

La meg trekke frem fire områder hvor Agder har en strategisk rolle:

En tredjedel av landets vannkraftkapasitet er i vår region, og seks kraftkabler til og fra kontinentet går via Agder. Ukraina-krigen viser med all tydelighet hvordan kraftforsyning er et sikkerhetspolitisk virkemiddel.

Avstanden til en eventuell frontlinje gjør Agder til et aktuelt område for mottak og styrking av allierte styrker. Her ligger det et ansvar – men også et behov for planlegging og samordning.

I en krisesituasjon vil nitti prosent av logistikken for å understøtte driften i Norge, Sverige og Finland komme via sjøen. Med Sverige og Finland i NATO får sjøtransportårene både til den svenske vestkysten og til Østersjøen enda større strategisk verdi. Agder kan bli baseområde for operasjoner for å sikre sjøkontroll i Skagerrak.

Cyberangrep, påvirkningsoperasjoner og sabotasje skjer nå – og de skjer her. Agder er, som resten av landet, utsatt og må være forberedt.

Statsforvalteren er Kongens og regjeringens representant i fylket, og har ansvar for å samordne kriseforberedelser og krisehåndtering – hele veien fra forebygging til akutt innsats. Gjennom Fylkesberedskapsrådet samler vi ledere for etater og virksomheter med beredskapsansvar. Målet er felles situasjonsforståelse – og samordnet innsats og kommunikasjon internt i regionen.

Dette har vi erfart i praksis. Under pandemien. Under de store flyktningankomstene. Under store snøfall. Rådet brukes aktivt, ikke bare av Statsforvalteren, men også på initiativ fra andre. Det er et godt tegn.

Vi har i Agder et fortrinn mange misunner oss: én region, én struktur. Ett statsforvalterembete, ett helseforetak, etter hvert ett heimevernsdistrikt, ett stort regionalt nettselskap, ett politidistrikt med unntak for Sirdal som tilhører politidistrikt vest, og to sivilforsvarsdistrikter med samme grensedragning. Det gjør samarbeid enklere. Vi kjenner hverandre, tersklene er lave, relasjonene er sterke – og tilliten er høy.

Denne tilliten er gull verdt – og den må pleies. Tilliten gjør oss handlekraftige når det gjelder som mest. Og nå – når vi har fått et «eget» heimevernsdistrikt – er det viktig å poengtere at det ytterligere vil styrke oss.

Totalkommisjonens rapport og Totalberedskapsmeldingen trekker frem betydningen av samhandling mellom politi, forsvar og Statsforvalteren på regionalt nivå. Det som er nytt er vektleggingen av næringslivets rolle for at vi skal lykkes med et totalforsvarskonsept.

Jeg vil i dag bruke anledningen til å lansere at vi vil ta initiativ for å fremme bredere deltagelse fra næringslivet i Agder gjennom å utvikle en egen Agder-modell for en regional kompetansebygging. Her vil vi bygge videre på kompetanse og initiativ tatt av UiA, Heimevernet, Sivilforsvaret med flere.

Vi trenger hele beredskapsfamilien – og det inkluderer i høyeste grad politiet. Politiet har en brobyggerrolle med hensyn til å binde sammen det sivile og det militære, og det er vårt operative verktøy i trinnet under væpnet konflikt. Jeg opplever at politiets rolle i den øvre delen av krisespekteret er underkommunisert. Det skal vi stå sammen om å endre.

Når jeg blir spurt om sannsynligheten for krig i Norge, svarer jeg at en invasjonskrig som i Ukraina er lite sannsynlig. Samtidig betyr det ikke at vi ikke er under angrep. De sammensatte virkemidlene er i bruk – hver dag – og må tas på alvor. Politiets og øvrige myndigheters vurderinger er klare: Sabotasje og påvirkningsoperasjoner er reelle trusler.

Derfor må vi stå sammen – på tvers av nivåer, sektorer og forvaltningsgrenser. Totalforsvar handler om mer enn forsvar: Det handler om et sterkt sivilsamfunn, om mobilisering av frivillige, næringsliv og offentlig sektor – og om et samfunn som vet hva det vil forsvare.

Riksrevisjonens ferske rapport om totalforsvaret viser at vi fortsatt har et stykke å gå, særlig i understøttelsen av det regionale og lokale nivået. Det er mange planer – men vi trenger konkretisering og operasjonalisering. Og vi trenger det raskt.

Den engelske poeten John Donne skrev: No man is an island. Ingen av oss kan klare dette alene. Samarbeid, tillit og fellesskap er selve grunnmuren i vår forsvarsevne. Det er her tryggheten begynner – også her i Agder.

Vi er alle avhengige av andre, vi er alle en bit av en større helhet. Vi må bygge samfunnet slik at vi stoler på hverandre. Vi må se at våre handlinger får følger for andre, også innen beredskap. Vi blir sterke sammen! Gjennom godt samarbeid mellom ulike aktører og nivåer, gjennom mobilisering av sivilsamfunnet, frivillige, næringsliv og forvaltning. Ut av tillit vokser samhold. Det er grunnleggende viktig for vår forsvarsevne .

Vi har høy tillit i Norge – men vi vet at den er på vikende front. Innbyggerundersøkelsen fra 2024 viser at tilliten er svekket. Det gjør oss mer sårbare. Derfor må vi pleie den. Tilliten er vår viktigste kapital i møte med krise – og vår fremste styrke i fred.

Vi skal være aktpågivende – mot splittelse, polarisering og mistenkeliggjøring. Vi skal bygge broer, ikke murer. Statsministerens ord etter 22. juli står seg fortsatt: Mer åpenhet. Mer demokrati. Men aldri naivitet.

Det er også målet for et effektivt beredskapsarbeid.

Det trygger landet.

Det trygger Agder.

Og det trygger Evje.

Takk for meg!